

# Hoe onderscheid je een eenzame zeurpiet van een echte zegsman?

**Een verwaarloosde buurtspeeltuin, een park dat dreigt te worden volgebouwd of een weg die steeds gevaarlijker wordt. Burgers trekken over allerlei zaken gezamenlijk bij gemeenten aan de bel. Hoeveel ruimte ze hebben voor eigen initiatief en eigen oplossingen verschilt per gemeente, blijkt uit een verkennend onderzoek van Alterra, onderdeel van Wageningen UR.**

Onderzoekers Ingrid Coninx en Jeroen Kruit van Alterra bekeken hoe gemeenten omgaan met burgers die ergens het initiatief toe nemen of participeren in besluitvormingsprocessen. De Coninx en Kruit voerden daarvoor gesprekken met ambtenaren en bestuurders in enkele gemeenten, variërend in grootte en verspreid door het land.

Gemeenten pakten het onderwerp verschillend op: als manier om bezuinigingen te realiseren of om meer draagvlak voor plannen te krijgen en zo te laten zien dat de gemeente goed voor haar inwoners zorgt. 'Gemeenten zijn zich bewust dat ze meer rekening moeten gaan houden met burgerinitiatieven', zegt Coninx. Wel zien gemeenten zich voor dilemma's geplaatst als burgers met plannen komen, maakt ze duidelijk: 'In de uitvoering streven gemeenten naar draagvlak en tevreden burgers. Maar ze zitten in een spanningsveld tussen hoe krijg je burgers actief en hoe houd je actieve burgers in toom. Zo weten ze niet goed hoe ze burgerinitiatieven moeten beoordelen. Wordt hun betoog breed gedragen of gaat het om een geïsoleerde groep? Het wordt

op gemeentelijk niveau ook steeds lastiger dat te beoordelen, omdat gemeenten door herindelingen steeds groter worden, met een grotere afstand tussen bestuurders en burgers tot gevolg. Gemeenten die bestaan uit verschillende dorpen, lossen dat soms op door een burgerinitiatief eerst in de dorpsraad te laten beoordelen.'

Een ander dilemma voor gemeenten, vertelt Coninx, is dat wetten en regels niet altijd de ruimte bieden aan initiatiefrijke burgers. Verder lopen ze aan tegen het gelijkheidsbeginsel. Want hoe meer je van burgers verlangt zichzelf te organiseren, hoe meer ongelijkheid dat kan opleveren. 'Want wat doe je met groep die zich niet roert? Hebben zij dan pech gehad, of moet je er toch nog iets mee?', schetst Kruit. Een laatste punt is dat de overheid en inwoners niet per definitie dezelfde mening hebben over waar de verantwoordelijkheid van de één ophoudt en die van de ander begint. 'Maar wat moet de overheid doen als onduidelijk is wie waarvoor verantwoordelijk is?', zegt Kruit. 'Moet de overheid dat dan gaan uitzoeken, moeten ze burgers gaan stimuleren of die

taken toch zelf op zich nemen? En wie trekt zich terug bij een clash, als beide zich verantwoordelijk achten?'

In de manier waarop gemeenten met burgerinitiatieven omgaan, onderscheiden de onderzoekers uiteindelijk drie discourses. Ten eerste één waarin burgers als gelijkwaardige partij gezien worden waar je afspraken mee kunt maken – de zelfredzame samenleving, waarbij de huidige wetgeving soms knelt. Een tweede is burgers veel ruimte bieden in vastgestelde kaders, maar uiteindelijk als gemeente wel zelf beslissen – in het onderzoek de geïnstitutionaliseerde burger genoemd. En een derde discours waarbij burgers wel zaken kunnen inbrengen, maar waar het mandaat duidelijk bij de democratisch gekozen gemeenteraad ligt – 'verantwoordelijkheid is bevoegdheid'. Overigens vermoeden veel gemeenten dat burgers niet automatisch in de gaten gaan springen die vallen door de huidige crisis en daaruit voortkomende bezuiniging. 'Zij denken dat door de crisis de creativiteit van burgers juist afneemt, wat kan leiden tot minder burgerinitiatieven.' Deze gemeenten zoeken naar manieren om hiermee om te gaan.

Contact:

ingrid.coninx@wur.nl  
0317 - 48 83 60



*Dit Arnhemse plein werd mede ontworpen door buurtbewoners.*